

פרשת בהר פילידי האן: שמיטה

כתבה: גלית ביתן

נתחיל מראיון מודק:

נבקש מהילדים לעצום את העיניים ולדמיין את החדר שלהם (או את המקום שבו הם משחקים וישנים למקרה שיש ילדים בלי חדר משלהם). את הצעצועים שבו, הצבעים, המיטה, הדיסקים (אפשר לבקש מהילדים להוסיף תיאור של חפצים נוספים הנמצאים בחדר). דברים שבניתם בעצמכם, מתנות שקיבלתם. הבגדים שלכם.

שוחחו: איך אני מרגיש כשאני ליד החפצים שלי / בחדר שלי?

עכשיו נעצום את העיניים שוב ונדמיין שבאים ילדים שאנחנו לא מכירים, נכנסים לחדר, משחקים בצעצועים, מתיישבים על המיטה, קוראים את הספרים ולובשים את הבגדים שלי.

שוחחו: הייתי מרגיש ש.....

הייתי אומר לילדים האלה ש.....

הייתי אומר למבוגרים שסביבי ש.....

כצת נקרא את הפסוקים מתוך פרשת השבוע:

א. וידבר ה' אל מִשֶׁה בְּהַר סִינַי לֵאמֹר

ב. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם:

כִּי תָבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹתֵן לָכֶם וְשָׁכַתָּה הָאָרֶץ שָׁבֹת לָהּ.

ג. שֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְרַע שְׂדֶךָ וְשֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְמַר כְּרִמְךָ וְאָסַפְתָּ אֶת תְּבוּאָתָהּ.

ד. וּבִשְׁנֵה הַשְּׁבִיעִת שָׁבֹת שָׁבֹתוֹן יִהְיֶה לְאָרֶץ, שָׁבֹת לָהּ

שְׂדֶךָ לֹא תִזְרַע וְכְרִמְךָ לֹא תִזְמַר.

ה. אֵת סְפִיחַ קִצְיֶרְךָ לֹא תִקְצֹר וְאֵת עֲנָבֶיךָ נְזִירְךָ לֹא תִכְצֹר

שְׁנַת שָׁבֹתוֹן יִהְיֶה לְאָרֶץ.

ו. וְהִיְתָה שָׁבֹת הָאָרֶץ לָכֶם לְאֵכָלָהּ

לָךְ וּלְעַבְדְּךָ וּלְאִמְתְּךָ וּלְשִׁכְיֶרְךָ וּלְתוֹשֻׁבְךָ הַגֵּרִים עִמָּךְ.

ז. וּלְבַהֲמֹתֶיךָ וּלְחַיָּה אֲשֶׁר בְּאָרְצְךָ תִּהְיֶה כָּל תְּבוּאָתָהּ לְאֵכָל.

(ויקרא פרק כה)

לגנות: כדאי להקריא את כל החלק הצבעוני תוך תיווך משמעותי

קריאה יחסה:

מה פשר האמירה שהארץ צריכה לשבות? מה פירוש הביטוי "שבת שבתון יהיה לארץ"?
נסו לחשוב יחדיו כיצד נראית השבת של הארץ? במה היא שונה מהשבת של הילדים? במה היא דומה לה? (שימו לב, בין היתר כל כמה שנים צריכה הארץ לשבות).
מה יעשו החקלאים בשנה בה הארץ שובתת? (חוץ מלא יעבדו בשדה, מה יוכלו לדעת הילדים, לעשות במקום במשך שנה שלמה?)
ממה יתפרנסו האנשים?

"וְהִיְתָה שֶׁבֶת הָאָרֶץ לְכֶם לְאֶכְלָהּ" – הכוונה היא לכל מה שיגדל "מעצמו" במשך השנה הזאת (משאריות זרעים שהיו שם בשנה שעברה) – מי יוכל לקבל את מעט היבול שיצמח בכל זאת? מדוע לדעתכם, מבקש ה' מהעם להניח לארץ במשך שנה שלמה? למה זה טוב?
איך לדעתכם, מרגיש החקלאי שלא יכול לעבד את אדמתו? איך הוא מרגיש כשכולם בני אדם ובע"ח יכולים להיכנס לשדה ולאכול ממה שהם רוצים?

הצגה לפעילות:

נצייר (עדיף במכחול וצבעי גואש באמצעותם נוכל להסביר כיצד משיחות מכחול יכולות להמחיש הזנחה ועזובה) שדה בשנת השבתון. כיצד הוא נראה? מי נמצא בו? מה הוא עושה שם? איפה נמצא החקלאי אם בכלל?
נשוחח עם התלמידים על ציוריהם ונלמד מהם מהי תפיסתם את השנה הזאת לאור התרגיל שקיימנו בהתחלה.

נאמרה חדשה: שמיטה

השנה השביעית בה הופסק עיבוד האדמה נקראת שנת שמיטה. מה פשר המילה "לשמוט"?
מה שומט כאן החקלאי? איך הוא מרגיש כשאנשים זרים שלא עיבדו את השדה ולא השקיעו בו מזמנם ומכספם קוצרים לעצמם את שאריות היבול והבהמות לועסות את שאריות החיטה.

רפואונטי: "כי לוי הארץ כי ארץ ותושביה אתם צמדי"

לגנות: שנת השמיטה באה, בין היתר, ללמד את האדם להתמודד עם יצר הבעלות והרכושנות. התחושה שמהו הוא "שלי" חזקה מאד אצל ילדים ואצל מבוגרים. אבל בגילאי הגן ילדים לומדים לשתף, לתת את הצעצועים שלהם, לשתף במה ש"הביאו מהבית" ולהתחלק בצעצועי הגן. גם את ה"שלי" צריך לדעת "לשמוט", לתת לילדים אחרים שמתארחים אצלי או שאין להם מתוך הבנה שבלי זה לא נוכל לחיות יחד בגן אחד או בחברה אחת. נשוחח על כך עם הילדים:

מה "שלי"? (בקש מהילדים לציין מה ששלהם)

-
 מה הופך את זה ל"שלי"? (האם בניתי אותו? האם קיבלתי אותו? האם קניתי בכספי?
-
 מתי קל לי לשתף אחרים במה ששלי? מתי קשה לי? (מה קל / קשה לי לשתף בו אחרים?)
-
 מה שייך לי ולבני משפחתי יחד? (לחשוב במושגים של החדר שלי, הבית שלי וכו).
-
 למי שייכים הספרים והמשחקים בגן? האם מותר לי להשתמש בהם? מדוע?
-
 כשאלוהים אומר "כי לי הארץ" למה הוא מתכוון?
-
 אם הארץ "שלי" אלוהים, מה עושים בה החקלאים?
-
 האם ההבנה שהאדמה לא שייכת לחקלאים (אפילו שקנו אותה בכסף וחרשו וזרעו וטיפחו אותה) יכולה לעזור להם "לשמוט" אותה?
-
 איך אני מתנהג כשאני אורח בבתיים של אחרים? כיצד אני מתנהג עם החפצים של "אחרים"? האם אני נזהר? מבקש רשות? משתמש רק במה שמרשים לי ולפי החוקים של הבית?
-
 מה אנחנו יכולים ללמוד מזה שאלוהים מבקש מנוחה אפילו בשביל האדמה?

לגנת: כדאי להזכיר לילדים שהשנה הבאה (תשע"ד) תהיה שנת שמיטה ובה יחולו חוקים שונים על הפירות והירקות שגודלו בשנת שמיטה.

קיום הברית:

גם מצוות הבאת הביכורים נובעת מאותו עיקרון: החקלאי מתבקש לקחת מהפירות ומהיבול הראשונים שצמחו לו אחרי שנה של עבודה קשה (לא רק ראשונים אלא גם מובחרים) ולהביאם לבית המקדש ולכהנים כדי להודות לה' על הטוב שקיבל. כדי שיזכור שלא הכל שלו ובזכותו ושתמיד צריך להתחלק עם האחרים במה שנראה לנו שלנו אבל שהיו מעורבים בהשגתו גורמים נוספים.

כרשת בהר סיני -

כתבה: טלית ביתן

יחידה ראשונה: שמייטה

כותרת:

- א. וידבר ה' אל-מנשה בְּהַר סִינִי לְאמֹר:
- ב. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאמַרְתָּ אֲלֵהֶם:
כִּי תָבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנִי נֹתֵן לָכֶם
וְשָׁבַתָּה הָאָרֶץ שִׁבְתָּ לָּהּ.
- ג. שֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְרַע שְׂדֵךְ וְשֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְמַר כְּרִמְךָ
וְאָסַפְתָּ אֶת תְּבוּאָתָהּ.
- ד. וּבַשְּׁנָה הַשְּׁבִיעִת שִׁבְתָּ שִׁבְתּוֹן יְהִיָּה לְאָרֶץ
שִׁבְתָּ לָּהּ
שְׂדֵךְ לֹא תִזְרַע וְכְרִמְךָ לֹא תִזְמַר...
ו. יְהִיָּתָה שִׁבְתָּ הָאָרֶץ לָכֶם לְאֹכְלָהּ
לֶךְ וּלְעַבְדְּךָ וּלְאֻמָּתְךָ וּלְשִׁכִירְךָ וּלְתוֹשָׁבְךָ הַגֵּרִים עִמָּךְ.
ז. וּלְבַהֲמֹתְךָ וּלְחַיָּה אֲשֶׁר בְּאֶרְצְךָ
תִּהְיֶה כָּל תְּבוּאָתָהּ לְאָכֹל.

(ויקרא, פרק כה)

סמנו בעיגול כחול את כל המילים בעלות השורש ש.ב.ת.

סמנו באדום את הפסוק ממנו ניתן ללמוד כי המצווה לפנינו היא "מצווה התלויה בארץ".

סמנו בירוק את המילים הקשורות לעבודת החקלאי ולתוצריה (היבולים השונים)

סמנו בצהוב את המספרים המופיעים בקטע.

תנו לקטע שם (במקום המוקדש לכותרת בראש הקטע).

"שִׁבְתָּ שִׁבְתּוֹן יְהִיָּה לְאָרֶץ" – הסבירו במילים שלכם את משמעות הביטוי

ציירו שדה או כרם (או אפילו צמח אחד) במהלך השנה השביעית:

- מה קורה לשדה שאין זורעים אותו ואין משקים אותו? האם יצמחו בו גידולים?
- מה יש לעשות בגידולים שיצמחו למרות השבתון? מי אמור לאוכלם?
- ממה לדעתכם, יתפרנסו האנשים כשהארץ "שובתת"?
- כיצד, לדעת התלמידים, חש בעל השדה לקראת השנה השביעית? כיצד חשים אנשים שאינם בעלי שדות (למשל פועלים בשדות)? כיצד חשים העניים?
- השנה השביעית נקראת גם: "שנת שמיטה", מה פשר הביטוי? מה "נשמט" או מה "שומטים" במהלך השנה הזאת?

כתבו חיבור המתאר את התנהלות החיים ביום אחד בכפר אחד במהלך שנת

השמיטה (במה עוסקים האנשים? ממה

הם מתפרנסים? האם התפתח אורח

חיים שונה? יחסים שונים בין האנשים?)

האם כיום מתקיימות הלכות שמיטה?

אם כן, כיצד?

התבוננו בתמונה שלפניכם – איזה חלק

בחייכם הייתם מוכנים "להפקיר" ולתת

לסובבים אתכם לנהוג בו כבתוך שלהם?

למורה – ישנם כמה אתרים מצוינים היכולים לסייע

בהסברת הלכות שמיטה לתלמידים: התפתחותן מהמקרא עד לחכמים ועד לימינו וכן את הסיבות השונות למצווה.

הראשון הוא אתר **דעת** המספר את סיפורה של השנה דרך עיניהם של האנשים, השני הוא אתר של **רשת אמית** המתאר את הסיבות השונות לשמיטה. מומלץ גם לקרוא את ההסברים באתר "הלל".

1. <http://www.daat.ac.il/daat/shmita/shabat/tohen.htm>
2. <http://www.amit.org.il/shmita/>
3. <http://www.hujihillel.org.il/59460/%D7%A9%D7%A0%D7%AA-%D7%A9%D7%9E%D7%99%D7%98%D7%94>

הידעת? מה עניין שמיטה אצל הר סיני?

פרשת בהר סיני מתחילה במילים "וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי", יש כאן עניין מוזר. החל מתחילת ספר ויקרא דיבר ה' אל משה מתוך אוהל מועד, מתוך המשכן. האם פרשה זו חוזרת אחורה אל דברים שנאמרו למשה במעמד הר סיני ותוארו עוד בספר שמות? מדוע היא עושה זאת?

רש"י שואל כאן: "מה עניין שמיטה אצל הר סיני? ובמילים שלנו: כיצד קשורה פרשת שמיטת הקרקעות להר סיני? הרי אנחנו עוסקים במצוות שניתנו למשה באהל מועד?"

התשובה שהוא נותן כאן היא כי כל המצוות ניתנו למשה בסיני אולם מצוות שמיטה ניתנה לפרטי פרטיה שם. בעוד הרבה מצוות אחרות ניתנו בהר סיני למשה ב"ראשי פרקים" ואח"כ המשיך ה' לפרט את המצווה למשה בדברו אליו מהמשכן.

שאלתו של רש"י "מה עניין שמיטה אצל הר סיני?" הפכה לביטוי שגור בשפה העברית: אנחנו שואלים "מה עניין שמיטה אצל הר סיני?" כשאנחנו מבינים את הקשר בין שני אירועים הנקשרים ביניהם אך על פניו נראה שאין ביניהם שום קשר (דוגמא: המורה נזפה בתלמיד על שלא הכין שיעורי בית. הוא ענה לה שאתמול נותק החשמל בבית דודתו שרה. המורה ענתה לו בכעס: אבל מה עניין שמיטה אצל הר סיני? מה הקשר בין אי הכנת שיעורי הבית לבין החשמל? התלמיד יודע שבגלל ניתוק החשמל שלחה אותו אימו כל אחת לסייע לדודה בביתה ולכן לא הכין שיעורים, אבל הקשר בין שני הדברים איננו ברור בכלל למורה ולאחרים).

ובכל זאת נשאר לנו לענות מדוע הובאה כאן וכעת מצווה שמקורה בדברי ה' למשה בהר סיני?

נביא כאן שתי תשובות אפשריות :

1. "אין מוקדם ומאוחר בתורה" זהו כלל בלימוד תורה האומר כי האירועים המתוארים בתורה לא התנהלו לפי הסדר שבו נכתבו ופרשת בהר שייכת כנראה מבחינת שמנה לספר שמות ולא לכאן.

2. תשובה "פילוסופית יותר" של הרב בני לאו היא : במעמד הר סיני התחייבו בני ישראל להיות לאלוהים "ממלכת כהנים וגוי קדוש" כלומר, להיות קדושים כאומה וכחברה ולא רק כפרטים. השמיטה היא מצווה כזו המתארת את דרכה של אומה שלמה לעצור את המירוץ אחרי החומריות והעמל ולהתרכז ברוח וביצירה וביחס לחלשים בחברה – זוהי מצווה המגשימה את הרעיון של 'ממלכת כהנים וגוי קדוש' ולכן נוצר החיבור ל"הר סיני".

דברי הרב לאו במלואם נמצאים בקישור הבא : http://www.bmj.org.il/print_article/466

פרשת בהר סיני – יחידה שנייה: שמיטה 2

למורה : מכיוון שבשנת הלימודים אין מגיעים לספר דברים ננסה "להביא את ספר דברים" לכאן. ונקיים השוואה בין מצוות השמיטה בספר דברים לבין המצווה בפרשה שלפנינו. ניתן גם לתת את היחידה הזאת כעבודה עצמית למתקדמים.

א. מקץ שבע שנים תעשה שמטה.

ב. וזה דבר השמטה...

יב. כי ימכר לך אחיד העברי או העברייה

ועבדך שש שנים

ובשנה השביעית

תשלחנו חפשי מעבדך.

יג. וכי תשלחנו חפשי מעבדך לא תשלחנו ריקם.

יד. העניק תעניק לו

מצאנה ומגרנה ומיקכה אשר ברכה ה' אלהיך תתן לו.

טו. וזכרת כי עבד ה'יית בארץ מצרים ויפדך ה' אלהיך,

על כן אנכי מצוה את הדבר הזה היום.

(דברים, פרק טו)

בספר ויקרא עסקה השמיטה בבעלי השדה "השומט" את האדמה.

מיהו כאן "בעל השדה"? מה יש לו בבעלותו?

את מה עליו "לשמוט"?

"כי ימכר לך אחיד" - מתי נמכר אדם אחד לאדם אחר? כיצד זה קורה?

מה קורה לעבדים בשנה השביעית?

- ❁ כיצד מוטל על בעל העבדים לשחררם בשנה השביעית?
- ❁ מדוע מצווה בעל העבד לשחרר את עבדו בשנת השמיטה?

במה שונה השמיטה המתוארת כאן לזו שעליה למדנו בפרשתנו?

סמנו בכל שורה את המילה יוצאת הדופן:

לשמוט	לעזוב	לאחוז	לנטוש	להפקיר
אדון	שפחה	פועל	אמה	עבד
חירות	עבדות	חופש	שחרור	עצמאות

ציירו כאן את הפרידה בין העבד (או השפחה) לאדונו בשנה השביעית:

ה'דצת? קניין ואחרור צבדיט בהיסטוריה.

כלכלת העולם העתיק (תקופה שנמשכה כ-2500 שנה עד לפילת האימפריה הרומית) התבססה על עבודת עבדים. עבדים אלו היו שבויי מלחמה שנתפסו, מלחים ונוסעים שנחטפו ע"י פיראטים (שודדי ים), ואנשים שנחטפו ונמכרו לסוחרים עבדים. ילדים נטושים או אבודים נמכרו אף הם לעבדות. רוב העבדים עסקו בחקלאות, במשק הבית (נראה כי ביוון העתיקה החזיקה כל משפחה בעבד אחד לפחות), אך לפעמים שימשו כאמנים ואף כמורים לילדי המשפחה. חלק מהעבדים הועברו בירושה מאב לבן.

שחרור העבדים נעשה ע"י פדיון עצמי, העבד שילם לבעליו (מחסכונותיו או מהלוואה) את עלותו של עבד אחר וכך הפך לאדם חופשי. לעיתים נמכרו אנשים לעבדים בשל חוב שלא יכלו להחזיר ושחררו כשסיימו לשלם את חובם לאדון.

העבדות נמשכה גם בעולם המודרני, מרבית העבדים נחטפו מכפריהם ביבשת אפריקה והובאו לעבוד באירופה ובעיקר באמריקה. מחקרים הראו כי בין המאות ה-16 עד ה-19 הובלו לאמריקה כ-12.5-20 מליון עבדים, ו-15% מתוכם מתו במהלך המסע בשל תנאים קשים והתעללות.

במאה ה-19 החלה להתארגן באירופה "התנועה לביטול העבדות". דנמרק הייתה הראשונה שביטלה את העבדות בתחומה ב-1792 ואחריה עשתה זאת האימפריה הבריטית ב-1807.

באמריקה נמשכה העסקת העבדים עוד זמן רב. עם הקמת ארה"ב ביטלו מדינות הצפון בהדרגה את העבדות בתחומן אך מושבות הדרום המשיכו להחזיק בהם במטעים – שם היו כוח עבודה מרכזי. המתח בין הצפון ודרום הלך וגדל על רקע שאלה זו עד שב-1861 פרצה מלחמת אזרחים בין הצפון לדרום. המלחמה הסתיימה בניצחון הצפון ב-1865 והעבדות בוטלה בכל מדינות ארה"ב.

במה דומה שמיטת העבדים לשמיטת הקרקעות? במה היא שונה? 🗨️

האם ישנו עיקרון חינוכי משותף לשתיהן? 🗨️

למורה: שנת השמיטה עוסקת בין היתר בביטול תחושת הבעלות של האדם על אדם אחר או נחלה. חשוב לשוחח כאן על השאלה מה נותנת לי תחושת הבעלות? איך אני מרגיש כשלוקחים לי משהו שהוא שלי? איך אני מרגישה כשיש לי משהו שלאחרים אין? איך אני מרגיש כשאני רוצה שמשהו יהיה שלי? ביטול תחושת הבעלות ששיאו בביטול תחושת הבעלות על הזולת, יש בו שחרור מאגו והשתעבדות לאגו והוא צופן בחובו את היכולת להיפתח לאחר ולשתף אותו ברכוש 'שלי' כאילו היה רכוש משותף. ככלל יש כאן הזמנה להפוך מדי פעם את כל מה ששלך ל'הפקר' חוויה קשה מאד לכל אדם (במיוחד אין רואים מגיל קטן מאד את חווית ה'זה שלי וגם זה שלי'). מבחינה זו מהווה שנת השמיטה מעין "אימון" מתוך הבנה ברורה שלא ניתן לבטל את תחושת הבעלות לחלוטין אך כדאי לטעום את טעם החופש ממנה ולו פעם אחת בשבע שנים. ניתן להשתמש בדיון בקטע הבא העוסק בגבורתם של מקיימי מצוות השמיטה:

ולמה נקרא שמם גיבורי כח? רואה ששדהו מופקרת ואילנותיו מופקרים והסייגים מפורצים ורואה פירותיו נאכלים, וכובש את יצרו ואינו מדבר (תנחומא, פרשת ויקרא)

מה הופך את מקיימי מצוות השמיטה לגיבורים? 🗨️

(מזכיר כמובן את 'איזהו גיבור? הכובש את יצרו' איזה יצר נכבש כאן?)

מצוות היובל עליה נשוחח ביחידה הבאה ממשיכה ללכת בקו הזה.

כרשת בהר סיני – יחידה feיטית: היוכל

- ח. וְסַפַּרְתָּ לְךָ שִׁבְעַת שָׁבָתוֹת שָׁנִים שִׁבְעַת שָׁנִים שִׁבְעַת פְּעָמִים
וְהָיָה לְךָ יְמֵי שִׁבְעַת שָׁבָתוֹת הַשָּׁנִים תַּשְׁעָה וְאַרְבָּעִים שָׁנָה.
- ט. וְהַעֲבַרְתָּ שׁוֹפָר תְּרוּעָה בַּחֲדָשׁ הַשְּׁבַעִי כְּעָשׂוֹר לַחֲדָשׁ
בְּיוֹם הַכִּפָּרִים תַּעֲבִירוּ שׁוֹפָר בְּכָל אֲרָצְכֶם.
- י. וְקִדַּשְׁתֶּם אֶת שְׁנַת הַחֲמֻשִּׁים שָׁנָה
וְקִרְאתֶם זָרוֹר בְּאֶרֶץ לְכָל יִשְׂרָאֵל
יוֹכֵל הִיא תִּהְיֶה לָכֶם
וְשָׁבַתֶם אִישׁ אֶל אַחְזָתוֹ וְאִישׁ אֶל מִשְׁפַּחְתּוֹ תָּשְׁבוּ.
- יא. יוֹכֵל הוּא שְׁנַת הַחֲמֻשִּׁים
שָׁנָה תִּהְיֶה לָכֶם:
לֹא תִזְרְעוּ וְלֹא תִקְצְרוּ... וְלֹא תִכְצְרוּ...
- יב. כִּי יוֹכֵל הִיא קִדְשׁ תִּהְיֶה לָכֶם
מִן הַשְּׂדֵה תֹאכְלוּ אֶת תְּבוּאָתָהּ.
- יג. בְּשָׁנַת הַיּוֹכֵל הַזֹּאת תָּשְׁבוּ אִישׁ אֶל אַחְזָתוֹ.
- כג. וְהָאֶרֶץ לֹא תִסָּכֵר לְצַמְחָתָהּ
כִּי לִי הָאֶרֶץ
כִּי גֵרִים וְתוֹשְׁבִים אִתְּכֶם עִמָּדִי.

(ויקרא כה)

”וְסַפַּרְתָּ” – מה אנחנו מצווים לספור? למה דומה הספירה הזאת?

מתי מתחילה שנת היוכל? כיצד מכריזים עליה?

כיצד נקראת השנה ה-50?

החזרת כל קרקע לבעליה המקוריים	שחרור העבדים	שמיטת האדמה	
			שמיטה
			יובל

העתיקו לכל משבצת את הפסוקים המציינים את המצווה מתוך ויקרא פרק כה. במה דומה שנת היובל לשנת השמיטה? במה היא שונה ממנה?

המצויאו מודעה שתתפרסם בעיתון לקראת שנת היובל. ציינו בה את מועדה ואת המצוות הייחודיות לה.

משימה

המצווה המרכזית בשנת השמיטה הייתה להחזיר כל חלקת אדמה לבעליה. בהתאם לכך היה על כל משפחה ושבת לחזור לחלקת האדמה שניתנה להם עם חלוקת הארץ בימי יהושע בן נון! האם זה נשמע לכם אפשרי?

כתבו קטע מיומנו של ילד שהוריו קראו את המודעה שהתפרסמה בעיתון לקראת שנת שמיטה והם נערכים לקראתה. במה כרוך קיום המצווה?

משימה

”וְהָאֶרֶץ לֹא תִמְכַּר לְצַמְתָּת כִּי לִי הָאֶרֶץ” מה פירוש ”לצמיתות”? מדוע אסור למכור את הארץ לצמיתות? אם הארץ שייכת לאל, מה מקומו של החקלאי והבעלים?
 ”כִּי גֵרִים וְתוֹשָׁבִים אִתְּם עִמְדִי” – האם אתם מרגישים גרים במקום בו אתם חיים? מדוע מבקש ה' שבני ישראל יראו עצמם כגרים על אדמת ארץ ישראל?

קראו את דברי ”ספר החינוך” על מצוות היובל:

רצה ה' יתברך להודיע לעמו כי הכל שלו ולבסוף ישוב כל דבר לאשר חפץ הוא ליתנה בתחילה, כי לו הארץ כמו שכתוב. ועם מצווה זו של ספירת מ"ט שנה ירחיקו עצמם שלא יגזלו קרקע של חברים ולא יחמדוה בלבם בדעתם, כי הכל שב לאשר חפץ האל שתהייה לו.

מהם הטעמים למצוות היובל לפי ספר החינוך?
 כיצד המצווה מונעת מבני אדם לחמוד את רכוש חברים?
 האם יש גם חסרונות לשיטה זו? (נסו לחשוב על ההבדל באופן שבו מטפלים במשהו שהוא שלנו לבין האופן בו מטפלים במשהו שהושאל לנו או הושכר לנו ועתיד לחזור לידי בעליו...)

שיעורי בית (ניתן לבחור באחת מן המשימות):

1. בקשו מהורכם או מסבים ומסבתות לספר לכם היכן נולדו. שאלו אותם: האם היו רוצים לחזור לשם? למה היו רוצים לחזור? למה לא? האם אתם הייתם רוצים להגיע פעם למקום הולדתם?
2. האם ישנו בית שגרתם בו פעם (או מקום אחר שהייתם בו) והייתם שמחים לחזור אליו?
3. אילו הייתם צריכים להחזיר את ביתכם לבעליו הקודמים – למי הייתם מחזירים? (למורה – ברור שבחלק מן המקומות זו יכולה להיות שאלה פוליטית ובמקומות אחרים בעיקר בירור מעניין על בעלים קודמים של דירות – השתמשו בשאלה זו לפי שיקול דעתכן).

יובל ויובלות: הידעת?

המילה יובל משמשת אותנו להיום לציין חמישים שנה למקום או לאירוע מסוים, לדוגמא בשנת 1998 חגגה מדינת ישראל יובל להקמתה, ישנם זוגות (די זקנים בד"כ...) החוגגים יובל שנים ביחד, אפשר לחגוג לסבא או לסבתא יובל שנים או יובל מאז עלייתם לישראל. השנה ציינו בעולם 12 באפריל (2011) יובל שנים לטיסה המאווישת הראשונה לחלל (האדם הראשון שטס בחללית לחלל היה רוסי בשם יורי גאגרין וזה היה בשנת 1961). במילה "יובלות" משתמשים כדי לציין זמן ארוך. לדוגמא: וואו יובלות שלא ראיתי אותך, לא השתנית בכלל.

בהר סיני – יחידה רביעית: מה שבע?

ח. וְסִפְרָתָ לְךָ שִׁבְעַת שָׁבָתוֹת שָׁנִים שִׁבְעַת שָׁנִים שִׁבְעַת פְּעָמִים
וְהָיוּ לְךָ יָמֵי שִׁבְעַת שָׁבָתוֹת הַשָּׁנִים תִּשְׁעַת יָמֵים וְאַרְבָּעִים שָׁנָה.

(ויקרא כה)

המספר שבע נקרא מספר טיפולוגי או נוסחאי, כלומר זהו מספר בעל משמעות רבה וחוזר על עצמו בתרבות אחת או יותר פעמים רבות.

היכן מופיע המספר שבע בפרשת השבוע?

חשבו על מופעים נוספים של הספרה שבע המוכרים לכם.

לאילו מן השאלות הבאות התשובה היא שבע?

בכמה ימים נברא העולם? _____

באיזה יום מימי הבריאה חל יום השבת? _____

כמה ימים היה משה בהר סיני? _____

כמה בניס היו לאברהם? _____

מספר ימי האבל על מות אדם קרוב? כיצד נקראים? _____

מספר האושפיזין בסוכה? _____

מספר שבטי ישראל? _____

מספר השבועות שיש לספור בין פסח לשבועות? (כיצד נקראת הספירה?) _____

מספר ימי המבול? _____

מספר ההקפות עם ספר התורה בשמחת תורה? _____

מספר הימים בין הולדת תינוק ועד לברית המילה? _____

מספר הברכות שנאמרות לחתן ולכלה מתחת לחופה? כיצד נקראות? _____

מספר הפרשות הנקראות בכל שבוע בבית הכנסת? _____

מספר ה"עולים לתורה"? _____

מספר "עממי כנען" העמים שישבו בארץ ישראל לפני הגעתם של בני ישראל? _____

מספר הקנים שלמנורת בית המקדש? _____

מספר הקנים של החנוכייה? _____

מספר המינים שבהם התברכה ארץ ישראל? _____

מספר האבות? _____
 מספר השנים שהיו בני ישראל במדבר? _____
 מספר הפרות והשיבולים בחלום פרעה _____
 מספר הדיברות בלוחות הברית _____

ביטויים:

- ▶ עפ"י הקבלה מחולק הגיהנום לשבעה מדורים כשהשביעי מביניהם הוא הקשה ביותר. לכן נהוג לומר למי שחוה חוויה קשה שהוא עבר "שבעה מדורי גיהנום".
- ▶ לעומת זאת הקבלה מספרת כי השמיים מורכבים משבעה רקיעים וכי הנשמות הטהורות מגיעות אל "הרקיע השביעי".
- ▶ בספר משלי מופיע הפסוק: "שבע יפול צדיק וקם" (משלי כד טז) ומטרתו להצביע על יכולת ההתמודדות וההתגברות של הצדיק על מכשולים שונים.
- ▶ ואחרון חביב: "כל השביעין חביבין" כבר מדרש ויקרא הכיר במשמעות ובחשיבות של המספר שבע (ויקרא רבה כטי יא')

חידה:
 אילו מספרים טיפולוגיים נוספים אתם מכירים?

הידעת? שבע מצוות בני נח

תנו רבנן: שבע מצוות נצטוו בני נח -
 דינין וברכת השם, עבודה זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים וגזל ואבר מן החי.
 (בבלי, סנהדרין, נו, ע"א)

התלמוד מספר על שבע מצוות בסיסיות שנתנו לבני נח לאחר המבול ולאחר צאתם מן התיבה. הרמב"ם סידר את המצוות הללו עפ"י הסדר הבא:

1. עבודה זרה: איסור עבודת אלילים
 2. ברכת השם: נאמר בלשון הפוך - זהו איסור על קללת שם האל
 3. שפיכות דמים: איסור רצח
 4. איסור גילוי עריות
 5. איסור גזל
 6. איסור אכילת אבר מן החי (יש להמית את בעל החיים כדי לאכול אותו)
 7. מצוות דינים: הקמת מערכת משפט
- והרמב"ם בספרו מציין כי המצוות הללו הן חובתם הבסיסית של הגויים שלא נצטוו תרי"ג מצוות כמו בני ישראל: "כל גוי

מה מיוחד בשבע המצוות הללו? מדוע מצווים הגויים בקיומן ומדוע מספיק להם לבצען כדי שיזכו בעולם הבא?